

VERBLIJFPLAATSEN VAN VLEERMUIZEN IN NOORD-HOLLAND

Kees Kapteyn

Omdat we tot voor kort weinig wisten van het voorkomen en het gedrag van onze bedreigde inheemse vleermuizen in de zomer, doet de Vleermuiswerkgroep Nederland vanaf 1987 een grove inventarisatie van heel Nederland. Het is sinds de jaren '80 mogelijk om vleermuizen systematisch te inventariseren met behulp van een technisch apparaatje, de 'bat detector'. Deze vangt ultrasone geluiden (dwz. geluiden boven onze gehoorgrens) op en zet ze om in voor ons waarneembare geluiden. De echolocatiegeluiden waarmee vleermuizen zich in de lucht oriënteren en waarmee ze insecten opsporen, kunnen we daarvoor waarnemen.

De 's nachts jagende vleermuizen blijven niet langer voor ons verborgen. Dankzij een uniek gedrag dat sociale dieren als de vleermuizen vertonen, kunnen we ook de verblijfplaatsen van hun kolonies opsporen. In de ochtend tijdens het krieken van de dag gaan ze namelijk allemaal tegelijkertijd terug naar hun verblijfplaats, vooral in de tijd dat ze jongen hebben. Voordat ze hun plaats naar binnen gaan, vliegen ze nog enige tijd rond; we noemen dit 'zwermgedrag'. De functie van dit gedrag weten we nog niet, maar het heeft voor een deel ongetwijfeld te maken met communicatie tussen de leden van de kolonie.

Verblijfplaatsen zijn vrij gemakkelijk te vinden door in de ochtend op zoek te gaan naar zwermende vleermuizen. Hebben we zo'n groep zwermers gevonden, dan is het afwachten tot de dieren ergens naar binnen gaan. De kolonies van gebouwbewonende soorten zitten vaak in spouwmuren, tussen de dakpannen en het dakbeschot, achter houten betimmering en op andere plekken die voor ons meestal niet toegankelijk zijn. Soms zijn de plekken waar zwermende dieren naar binnen kruipen lastig te ontdekken, vooral bij hoge oude gebouwen en in steden. Hebben we de invliegopening eenmaal gevonden, dan wachten we tot de volgende avond. Dan verlaten ze in korte tijd één voor één hun verblijfplaats en kunnen we ze vrij eenvoudig tellen, hoewel het in het donker zonder detector moeilijk wordt (gebruik van een zaklamp werkt verstorend op het uitvlieggedrag).

Vanag 1991 doet de Noordhollandse Zoogdierenstudiegroep samen met de Dienst Ruimte en Groen van de provincie Noord-Holland een onderzoek naar de verspreiding van vleermuizen in Noord-Holland. Dit resulteert in een atlas van de Noordhollandse vleermuizen in het voorjaar van 1994 (vergelijk bijvoorbeeld "Broedvogels van Noord-Holland").

Hoewel kolonies op te sporen zijn, is de periode in de ochtend dat vleermuizen zwermen maar kort. In een seizoen kunnen we dan ook onmogelijk heel Noord-Holland afzoeken. Vooral in steden is het moeilijk zoeken, omdat vleermuizen over de huizen heenvliegen van tuin naar tuin, en we ze daardoor snel kwijt zijn. Veel kolonies zijn ons bekend na opgave ervan door particulieren.

De zomer van 1993 is onze laatste mogelijkheid om kolonies op te sporen voor de vleermuizen-atlas.

We zouden daarom erg geholpen zijn met uw medewerking.

Weet u verblijfplaatsen van vleermuizen te zitten, desnoods via een kennis (of onkennis), laat u dit dan zo snel mogelijk weten. We kunnen dan controleren om welke soort en om hoeveel dieren het gaat. U kunt het natuurlijk ook schriftelijk aan ons doorgeven (adres zie onder).

Bij alle meldingen graag de volgende gegevens doorgeven:

- uw naam, adres en telefoonnummer
- lokatie van de verblijfplaats (plaats en adres)
- datum en tijdstip van waarneming van de verblijfplaats
- aantal vleermuizen dat bij de verblijfplaats uitvliegt
- evt. de geschatte grootte van de dieren

Om misvattingen te voorkomen willen we benadrukken dat we niet op zoek zijn naar rondvliegende vleermuizen. Vleermuizen kunnen immers kilometers van hun verblijfplaats af vliegen. Het gaat dus écht om de verblijfplaatsen.

Kees Kapteyn,
Noordhollandse Zoogdierenstudiegroep,
Postbus 6090,
2001 HB Haarlem.

Telefoon: 020-6881557 (antwoordapparaat)
of: 023-143117